

บทที่ 1

บทนำและวัตถุประสงค์

1.1 หลักการและเหตุผล

มูลนิธิโครงการหลวงได้ดำเนินงานด้านการพัฒนาและด้านการวิจัยการปลูกและผลิตกาแฟอราบิก้าในพื้นที่สูง โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง เป็นองค์กรที่ดำเนินงานส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่สูงปลูกกาแฟอราบิก้า โดยการใช้อองค์ความรู้โครงการหลวงเพื่อทดสอบกระบวนการปลูกและผลิตในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงที่มีพื้นที่เหมาะสมต่อการปลูกและให้ผลผลิตกาแฟอราบิก้า เพื่อเพิ่มช่องทางรายได้สำหรับชุมชน

กาแฟอราบิก้าสามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตและมีคุณภาพดี เมื่อปลูกภายใต้สภาพภูมิอากาศเย็นบนพื้นที่สูงทางภาคเหนือของประเทศไทย การพัฒนาสายพันธุ์เพื่อให้เหมาะสมต่อการให้ผลผลิตโดยหน่วยในประเทศ เช่น กรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมูลนิธิโครงการหลวง ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องกว่า 40 ปี โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้พันธุ์กาแฟอราบิก้าที่แข็งแรง เจริญเติบโตดี และต้านทานต่อโรคและแมลง กาแฟอราบิก้านิยมปลูกกันอย่างแพร่หลายในภาคเหนือมีความแปรปรวนทางด้านสายพันธุ์ในแต่ละพื้นที่ เนื่องจากมีการส่งเสริมต้นกล้าพันธุ์จากหน่วยงานจากหลายแหล่งทำให้เกิดความสับสนสำหรับชาวสวนเกษตรกร โดยปัจจุบันมีหน่วยงานที่ผลิตเมล็ดพันธุ์กาแฟอราบิก้าอยู่ 2 แหล่งคือ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และศูนย์เกษตรหลวงเชียงใหม่ กรมวิชาการเกษตร นอกจากนี้ในแหล่งปลูกกาแฟทั่วไป พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ขยายพันธุ์เองโดยใช้ต้นกล้าที่งอกบริเวณใต้ต้นกาแฟเดิม ซึ่งเป็นนำเอาต้นกล้าที่อาจจะไม่ได้คุณภาพและเมื่อนำไปปลูกจะส่งผลกระทบต่อความเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของต้นกาแฟได้

การพัฒนาสายพันธุ์ที่ต้านทานต่อโรคราสนิมในปัจจุบันมีหน่วยงานบางหน่วยงานที่ยังให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสายพันธุ์อยู่ เนื่องจากมีการรายงานว่า สายพันธุ์โรคราสนิมมีจำนวนสายพันธุ์เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดความกังวลว่า พันธุ์กาแฟอราบิก้าที่ปลูกในปัจจุบันจะเกิดการระบาดของโรคราสนิมได้ ดังนั้นการคัดเลือกสายพันธุ์กาแฟอราบิก้าที่สามารถเจริญเติบโตดีและให้ผลผลิตสูงจากพื้นที่ต่างๆ ที่มีการปลูกกาแฟของโครงการหลวงเพื่อนำมาเพาะและคัดเลือกลักษณะต้นที่ดี เจริญเติบโตดี ให้ผลผลิตสูง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปลูกและผลิตกาแฟอราบิก้าของโครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวงในอนาคต

ปัจจุบันโครงการหลวงมีพื้นที่ปลูกกาแฟอราบิก้าจำนวน 24 ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง มีพื้นที่ส่งเสริมการปลูกกาแฟอราบิก้าในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง 14 แห่ง และพื้นที่โครงการขยายผลเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน 10 แห่ง โดยเน้นการทดสอบและสาธิตการนำเทคโนโลยีโครงการหลวงไปทดสอบร่วมกับเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ มีทักษะ และตระหนักถึงการผลิตแบบครบวงจร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ที่ดี การเพาะกล้า การปลูก การเขตกรรม การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีและมีความสม่ำเสมอ และสามารถผลิตได้ตามมาตรฐานการผลิตกาแฟอราบิก้าของต่างประเทศ

แต่อย่างไรก็ตาม เกษตรกรในแหล่งปลูกกาแฟทั้งในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวงยังประสบกับปัญหาในเรื่องโรคและแมลงอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากองค์ความรู้ในการจัดการโรคและแมลงยังไม่ได้รับการถ่ายทอดไปสู่เกษตรกร

จากการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่จะเริ่มแล้วในการลดภาษีนำเข้าเมล็ดกาแฟในปี 2553 นั้น ได้มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเมล็ดกาแฟ และกาแฟสำเร็จรูปด้วย โดยสินค้ากาแฟสำเร็จรูป ได้ลดภาษีนำเข้าเป็น 0% ให้แก่ประเทศสมาชิกอาเซียน แต่สำหรับสินค้าเมล็ดกาแฟนั้นถูกจัดว่าเป็น

สินค้าอ่อนไหว (Sensitive List) ที่จำเป็นต้องใช้เวลาในการปรับตัวนานกว่าสินค้ากลุ่มอื่นๆ จึงกำหนดให้ลดภาษีนำเข้าในปี 2553 มาอยู่ที่ 5% และจะลดลงเป็น 0% ในปี 2558 เช่นเดียวกับประเทศบรูไนและมาเลเซียที่กำหนดให้สินค้ากาแฟเป็นสินค้าอ่อนไหวเช่นกัน

การศึกษาระบบการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานการผลิตของกาแฟในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง และการเตรียมความพร้อมในด้านการพัฒนาคุณภาพผลผลิตกาแฟที่ผลิตได้ในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง เช่น การวิเคราะห์หาเอกลักษณ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะทั้งด้านรสชาติและภูมิประเทศที่ผลต่อการเสริมสร้างเอกลักษณ์ให้กับกาแฟเมล็ดจากพื้นที่ต่างๆ นั้นจะเป็นข้อได้เปรียบและเป็นทางเลือกให้กับผู้รับซื้อผลผลิตและผู้บริโภคได้ ซึ่งกระบวนการต่างๆ เหล่านี้จะต้องอาศัยความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศในการถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ในการวิเคราะห์ลักษณะคุณภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของกาแฟที่ผลิตได้จากทั้งในพื้นที่โครงการหลวงและพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรในชุมชนที่มีการปลูกกาแฟอาราบิก้าได้ต่อไป

1.2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อคัดเลือกและทดสอบสายพันธุ์กาแฟอาราบิก้าโครงการหลวงที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตบนพื้นที่สูง
- 2) เพื่อทดลองรูปแบบการตัดแต่งกิ่งที่เหมาะสมต่อการให้ผลผลิตกาแฟอาราบิก้าภายใต้ร่มเงา
- 3) เพื่อคัดเลือกและทดสอบวิธีป้องกันกำจัดหนอนเจาะลำต้นกาแฟอาราบิก้า
- 4) เพื่อศึกษาการแปรรูป คุณลักษณะทางกายภาพและรสชาติของกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการหลวง